

PORTFOLIO FOR GRAPHIC CULTURE FORMATION - ALTERNATIVE FORM OF EVALUATION

Keranka G. Velcheva

ABSTRACT: Ideas for a portfolio or a folder with individual study guides on learning is a llpopular. It's confronted, the "school for the twenty-first century" – the more "college for portfolio" –and the idea for it is all the same, from the fundamental principles of modernization to education, into the light mashchab..

KEYWORDS: Portfolio for the foremanon the graphicalculture, appraisals.

Изследването е финансирано по проект № РД-08-88/03.02.2017 г. от параграф на фонд „Научни изследвания” на ШУ „Епископ Константин Преславски.

Идеята за портфолио или папка с индивидуалните учебни постижения на обучаемите става все по-популярна. Утвърждава се, че „училището на XXI век“ – ще е „училище на портфолио“-то и идеята за него се явява като един от основополагащите моменти на модернизацията на образованието, която върви в световен мащаб.

Много проблеми съществуват в образователния процес, но най-главният от тях е – оценяването на учениците. Новите социални условия, процесът за обновяване на образователните структури, преходът към продължаващо образование отново обръща вниманието на учени и педагози към този проблем.

Основа за оценяване успеваемостта на обучаемите се явяват резултати от контрола. Резултатите са качествени и количествените показатели за работата им.

Оценяването като всички процеси има своите функции: образователна, стимулираща, аналитико-корекционна, възпитаваща, развиваща контролна. В съдържателен аспект те притежават следните характеристики:

➤ *образователната функция* се изразява в проверка, контрол. Отчита елементите на обучението и нейната задача е само да изведе, фиксира състоянието на нещата, нивото на обученост, а и да помогне да се научи, поправи грешките, инструктира и помогне в по-нататъшното развитие;

➤ *стимулиращата функция* – е вид продължение и допълнение на образователната и осигурява контролът да не демотивира дейността на учащите, а да ги насърчи и им даде увереност в постигането на нови цели, по-високо ниво на обученост и развитие;

➤ *аналитико-корекционната функция* е свързана с педагогическата рефлексия на преподавателя, неговият самоанализ, усъвършенстване на планирането и организация на обучението. Тази функция е насочена и към учениците/студенти като начин за преодоляване на трудностите, корекция и самокорекция на учебно-познавателната дейност;

➤ *възпитаващата и развиващата функции* са свързани с формирането на адекватна самооценка, отговорност, емоционално саморегулиране и на други социално ценни способности и черти на характера;

➤ *контролната функция* осигурява фиксиране на нивото на постиженията, съответствието на държавните образователни стандарти и обществени норми, а така също и овладяване на високи нива на знания, умения и компетенции [6].

Портфолиото не е изобретение на съвременните учени методисти. Още в XIX в. италианската дума „портфолио“ означавала албум с фотографии (картини, скици). В епохата на Възраждането архитекти и художници са носели със себе си „портфолио“, когато са кандидатствали за работа в строителството или в художествената академия. От събраните материали бъдещият работодател можел да си състави впечатление за кандидата.

Терминът „портфолио“ е навлязъл в педагогиката от политиката и бизнеса. Съществува голямо разнообразие от определения за портфолио. „Портфолио – това е колекция в определена област“ [5]. Някои изследователи разглеждат портфолиото като „работна файлова папка, съдържаща многообразна информация, която документира формирания опит и постижения на обучаемите“ [5].

Според Clemmons портфолиото е нещо повече от събиране на доказателства за обучението (учебни задачи, програми, постижения)[5]. То включва анализи и разсъждения, аргументи, казуси, обобщения и бележки на преподавателя относно преподаването и ученето. Може би това е основанието някои автори да го приемат като концепция, а не като обикновена папка с документация. Фактът, че учителят сам ще подбере информацията за себе си, ще я подрежда и представя, способства за повишаване равнището на неговото себепознание и подпомага изграждането на собствен личностен облик. Многообразни са схващанията относно определянето на това „Що е то портфолио?“. Някои автори го определят като метод за фиксиране, натрупване и оценка на индивидуални постижения на притежателите на портфолиото; други – като колекция от събрани и подредени материали, доказващи напредъка и постиженията на притежателя; трети – като алтернативен начин за оценяване на знанията, уменията, педагогическото майсторство и нагласите на учителите и директорите. Независимо от различните определения, единно е мнението на авторите, че портфолиото е образователна технология, която е личностноориентирана и насочена към повишаване на степента на самостоятелност, самообразование и обмен на идеи и добри практики.

Идеята за приложение на портфолиото в училище произлиза от САЩ, където тя е възникнала в края на 80-те години, а в – началото на 90-те години е настъпил истински бум. Приложението на портфолио в училищата придобило лавинообразен характер. Етимологията на термина „портфолио“ се свързва с две съставлящи го думи: порт – портативен, преносим, удобен за носене и фолио – лист, сгънат на две. Началото на своята употреба терминът портфолио бележи в извънобразователни научни области. Понастоящем портфолиото функционира и в икономическата сфера със значение на публичност на актуалното финансово състояние на даден обект. Понятието „портфолио“ навлиза в педагогическата литература в резултат на взаимодействието на педагогиката с другите науки: фотография, изобразително изкуство, бизнес, политика и др. Като образователна технология, портфолиото започва да се прилага най-напред в американското училище през 80-те години на миналия век, а през последните години намира много широко разпространение във всички развити страни по света. Разгледано в контекста на съвременното образование, портфолиото представлява „папка на индивидуалните учебни постижения“, „лично досие“, „продукт на дейността“. Портфолиото отразява детайли от предишен опит и постижения и описва желани пътища за достигане на дългосрочни цели за споделяне на опит, професионално развитие и кариерно израстване. В американската педагогическа литература се използва определението „портфейл или папка“ на индивидуални учебни постижения [5,6]. За теорията и практиката особено значение имат възгледите на П. Петров и М. Атанасова. Според тях портфолиото е „съвременна образователна технология, която отразява връзката между теорията, научното познание и педагогическата практика [6]. Изразява се в преработване, модифициране, моделиране, конструиране на теории, принципи, подходи, методи; интегрира знания от различни области на науката и практиката, за оптимизиране на ефективното решаване на образователните цели“.

Портфолиото обикновено е лично. Груповото портфолио е съчетание на лични данни, лични изяви с връзките и отношенията между участниците в групата и с конкретен анализ на общите характеристики, интереси, цели, ценности и т.н.

„Образователното портфолио е специфична информационна технология. Най-често срещания случай е човек сам да разработва и да подрежда съдържанието на портфолиото за самия себе си. Това е съществено важна част от съвременното образование. Чрез него ученикът/студентът определя своите силни и слаби страни, класифицира своите желания и предпочитания, проверява своите възможности, съпоставя своите качества с тези на другите т.е. изгражда, коригира, системно допълва представата за себе си [5]. „В този вид образователното портфолио – е форма за непрекъснато оценяване в процеса на непрекъснато образование, който включва акценти от житейски фактори за традиционно оценяване към гъвкави условия за алтернативно оценяване. Учебното портфолио лесно се интерпретира в

професионалната и служебна система за оценяване, като дава възможност за ранно формиране на ранно значими умения и компетенции на учениците/студенти [5].

Работата по изграждането на образователното портфолио може условно да се раздели на две съществено важни, взаимно свързани части – диагностика и прогностика. Това изисква системно, внимателно, коректно, обективно, точно събиране на материали, тяхното систематизиране, структуриране, обобщаване и задълбочен анализ, въз основа на който се правят изводи и заключения.

Портфолиото със своята гъвкавост, отвореност, многовариантност дава практически неограничени възможности на всеки да разкрие себе си, да изведе на преден план най-същественото, значимото, което характеризира неговата личност, да подчертае своите предимства, да подскаже своето развитие в близка или по-далечна перспектива. Свързано е често с професионална реализация, с демонстрация на развитието.

„Човек, който чрез портфолиото е придобил уменията да се изучава, да се разкрива, да се изявява пред другите, обикновено по-лесно преодолява трудностите във взаимоотношенията между себе си и средата.“ Портфолиото е една универсална технология за документиране на изявите на човека. Изводите, заключенията, прогнозите са най-дълбокият смисъл на портфолиото.

В настояще се разработват различни класификации на портфолиото: първо в зависимост от целите, за които се разработват; второ като начин за оценяване на учебните постижения – като „портфолио за курс“, „предметно портфолио“, „работно портфолио – това е комплект от различни изследователски, проектни и други работи на ученика/студента. Широко разпространение в Европа е получило т.нар. „езиково портфолио“ – проект, разработен от Европейския съвет. То отразява езиковите компетенции, разработени в таблици, за само(оценяване) на устна и писмена комуникация, разбиране и прилагане на чужди езици.

За целите на настоящата публикация разглеждаме „предметното портфолио“, което доминира в европейските образователни системи – това е документация от разработки на ученици/студенти в рамките на определен образователен курс, и служи като дидактически материали за самото обучение, а така също и за оценяване на определените стъпки.

Съществуват няколко възможни начина за оформяне на портфолио:

- електронно портфолио – този вид е сравнително нов и бързо навлизащ в образователната практика. Предпочитан е от студентите – е-портфолиото, може да бъде декорирано с графики, диаграми, различни шрифтове и цветове и да представи творчески притежателя му;

- традиционно портфолио във вид папка с документи.

Различни са начините, по които е възможно да се класифицира портфолиото, използвано в образованието. Най-общо, три са основните критерии, въз основа на които биха могли да се разграничат условно различните видове портфолио:

- според субекта, който го разработва, и насочеността му;
- според целите на портфолиото;
- според използваните носители на информация.

Според В. Василев, И.Буров и други автори въвеждането на интердисциплинарния подход, който е насочен към обучението по IT свързаните дисциплини със създаване на продукт /дидактически материали/, в нашия конкретен случай „Портфолио за формиране на графична култура“и е базиран на изучаваното съдържание и използвани методи в педагогически дисциплини [1,2,3,4].

Може да определят няколко отличителни особености на портфолиото на ученика и това на студента. Преди всичко, студентското портфолио е много конкретно и систематизирано, в него се намира само необходимата информация, без „лирични“ отклонения и графични илюстрации. За ученика е от особена важност неговото портфолио да представлява си. За него е важно външното оформление – да е цветно, с картинки и с различни шрифтове надписано.

Основните цели и задачи при проектиране и конструиране на портфолио във висшето училище се явяват:

- повишаване самооценката на студентите, създаване на ситуация на „успех“;
- разкриване на личните способности на всеки студент;

- правилно формулиране на целите и задачи, мотивация за творческо и индивидуално развитие
- развитие на умения за анализиране и извеждане на изводи от различни ситуации;
- мотивация за самоусъвършенстване.

Акцентът на настоящата статия е проектиране на „Портфолио за формиране на графична култура“ на студентите от специалност „Педагогика на обучението по техника и технологии“ – като алтернативна форма за оценяване на постиженията.

Дисциплина, която осигурява основите на този вид култура в учебния план на студентите, е „Инженерна графика“. Тя е задължителна и се изучава в първи семестър. За осигуряване на пълен достъп до лекционния материал, въпросите и задачите за самоподготовка е разработен електронен модул, който е свободно достъпен, след регистрация на платформата за дистанционно обучение на Шуменски университет. Съдържанието на модула включва:

„Методологически основи на графичната подготовка в учебната дисциплина „Инженерна графика“ За окс „бакалавър“, професионално направление „1.3. Педагогика на обучението по ...“, Специалност „техника и технологии“

1. Място на графичната подготовка на учениците в нормативните документи на културно-образователната област “Бит и технологии”,: “Домашна техника и икономика” в 5. – 6. клас и “Технологии” в 7. – 8. клас. Понятиен апарат на обучението по графична подготовка.

Ключови думи: графични знания, графични умения, графична информация, графично изображение, графична грамотност, графично обучение, графична култура.

2. Чертожни инструменти и принадлежности. Шрифтове. Формати и оформяне на чертожен лист

Ключови думи: техническа рисунка, скица, чертеж на детайл (работен чертеж), сборен чертеж, габаритен чертеж, монтажен чертеж (чертеж за сглобяването на сборна единица), схема, спецификация, маршрутна карта, технологична карта, инструкционна карта, макетно технологично табло, формати, чертожно поле, надписно поле, шрифт, мащаб, видове линии, размери, размерна мрежа.

3. Изобразяване на детайли върху чертежи. Разрези и сечения

Ключови думи: изгледи, проекционни равнини, изглед отпред, изглед отгоре, изглед отляво, видове изгледи, пълни и частични изгледи, сечение, секуща равнина, разрези, фронтален вертикален разрез, хоризонтален разрез, профилен разрез, шриховане.

4. Проектиране. Основни методи за проектиране

Ключови думи: проектиране, проекция, централно проектиране, успоредно проектиране, правоъгълно (ортогонално) проектиране, фронтална проекция, хоризонтална проекция, профилна проекция, аксонометрична проекция, аксонометрична проекционна равнина, изометрия, диметрия.

5. Изработване на чертежи на сглобени единици. Грапавост на повърхнините. Подвижни и неподвижни съединения (разглобяеми и неразглобяеми съединения)

Ключови думи: сборен чертеж, сглобена единица, спецификация, грапавост на повърхнините, допуски и сглобки, неразглобяеми съединения, нитови съединения, разглобяеми съединения, заварени съединения, болтови съединения, шпилкови съединения, резба, профил на резбата, ъгъл на резбата, стъпка на резбата.

Фиг. 1 Структурен модел на съдържание на портфолио за формиране на графична култура

Портфолиото като начин за оценяване като експериментален го предложихме за учебната 2016/17 година, паралелно с традиционния начин теоретичен тест и II-ра част–изпълнение на чертеж на детайл (от натура или карта-задачи). Участието на студенти в експеримента бе доброволно. Включиха се единадесет студенти, останалите отказаха по обективни причини и предпочетоха класическия начин за оценяване. Беше им предложено още в началото на семестъра да класифицират и структурират разработените задачи и чертежи, след всяка лекция в логическа последователност. От предложените по-горе класификации „Портфолио-то за формиране на графична култура“ е от типа: „предметно портфолио“ и „традиционно, във вид на папка с хартиен носител на документите“.

Идеята за оценяването на знанията, уменията и компетенциите на студентите, посредством портфолио е да имат възможността да демонстрират, доказват позитивните промени в своите постижения. Портфолиото се явява и средство за самооценка на постигнатите резултати в процеса на обучение съобразно поставените цели и в този смисъл то се явява инструмент за рефлексивен анализ на собствената преподавателска дейност. Структурата на оценъчния лист е представена, това е не окончателния и вариант, предстои коригиране поради ранния етап на експеримента.

Оценъчен лист за
„Портфолио за формиране на графична култура“
на (име, фамилия и фак.№ на студента)

Критерии за оценяване	Оценка на водещия лекционен курс	Оценка на водещия лабораторни упражнения	Самооценка на студента
Съответствие на съдържание. Съответствие и оформление на титулна страница, съдържание. Максимален бал – 10 точки			
Използвани препоръчани и допълнителни литературни източници, чертежи, тестови задачи. Максимален бал – 10 точки			
Точност на информацията и материалите, които осигуряват държавните образователни стандарти Максимален бал – 10 точки			
Динамичност – материалите се събират многократно и постоянно, в съответствие на посочените срокове. Портфолиото съдържа не			

<i>само окончателно готови, но и в работен вариант работи, изпълнение към определения срок, позволява оценяване на динамиката и предполага хода на обучение. Максимален бал – 10 точки</i>			
Яснота – подрежданена материалите в логическа последователност. Максимален бал – 10 точки			
Интегрираност – събраните в портфолиото материали отразяват комплексната интеграция на знанията, уменията и усвоените компетенции. Максимален бал – 10 точки			
Авторство на материалите в портфолиото. Максимален бал – 10 точки			
Поливалентно предназначение – материалите да бъдат приложими в различни ситуации (при изучаване на друга дисциплина, подготовка за педагогическа практика). Максимален бал – 10 точки			
Естетично оформяне на теоретичните и графични материали в портфолиото. Максимален бал – 10 точки			
Обща оценка			

Максимален бал от всички критерии - 90 точки.

Направеният анализ на част от литературните източници и техните автори, свързани с приложението портфолиото в обучението, убедително показва, че в идеята за него има големи възможности за модернизирание на средното и висше образование в Р България. За усъвършенстване на процеса на обучение в светлината на новите европейски изисквания. Ценността на портфолиото се състои в това, че може да бъде създаден такъв учебен процес, който позволява развитие, формиране и оценяване на когнативно-личностни качества (компетентности), които поставят образованието и труда като необходимост за всеки човек и за неговото активно участие в живота на съвременното информационно общество. Това потвърждава нашето твърдение, че училището на ХХІ век – е „училището на портфолиото“, да „пречупи“ оценяването в традиционното образование, но това е едно от направления за съвременен теоретико-методологически анализ и свързаните с него дидактико-методически материали.

References:

1. Burov I. Application of multimedias of tware environment for training and control of knowledge in differentiation in training. Science conference. Varna, October, 1999
2. Burov I. Some approaches and interactions in the learning process associated with the application of information technology in the preparation of students in pedagogical disciplines., Yearbook of Konstantin Preslavsky – University of Shumen, Vol. XIX D, 2015
3. Vasilev, V. Influence of the interactive methods on the cognitive efficiency of the training in home engineering and economy - V grade, Dissertation work, Shn., 2014
4. Vasilev, V., Criteria and indicators for reporting the results of cognitive efficiency in home and economy education - V grade, Yearbook of Konstantin Preslavsky – University of Shumen, Vol. HVIID, Pedagogicheskifakultet, Sh., 2013, p. 71-77.
5. Zagvozdkin V.K. Portfolio of individual educational achievements <https://sites.google.com/site/kniznaapolkavmk/zagvozdkin-v-k-portfel-individualnyh-ucebnyh-dostizenij>
6. Pavlov, D. Information technology. Third Module of University kurs. S., 2003
7. Petkova, Sv. Forming on the beginnings of graphical culture in constructive-technical and everyday activities. University publishing house „Episkop Konstantin Preslavski”, Shumen, 2016, ISBN 978-954-9454-26-0

8. Portfolio of the student's achievements - a step towards reforming the evaluation system in the school// Profilynaya shkola.- № 5. - 2004. – s. 65 -67.

доц. д-р Керанка Велчева
Катедра „Технологично обучение, професионално образование и предучилищна и начална
училищна педагогика”
Педагогически факултет
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски”